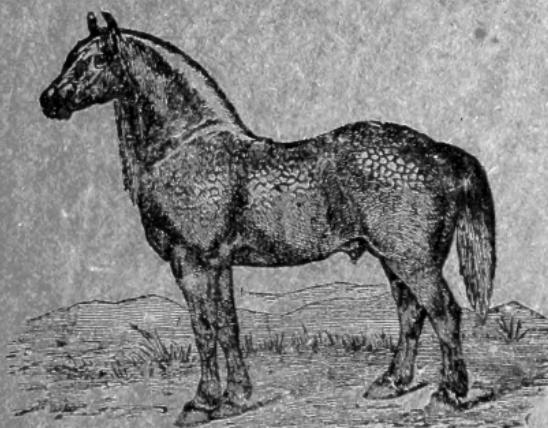

Hestevenuen.

Haandbog for
farmere og Hesteopdrættere.

Af H. Galtung,
Norst-amerikansk Dyrlege.

S F
285
G18

Chicago.
Scandinavens Boghandel.
1886.

LIBRARY OF CONGRESS.

Chap. *ST 285* Copyright No. _____

Shelf *G 18*

UNITED STATES OF AMERICA.

Hestevennen.

Haandbog for
farmere og Hesteopdrættere.

Af

S. Galtung,

Norsk-amerikansk Dyrlæge.

Chicago.
Skandinavens Boghandel.
1886.

Entered according to Act of Congress, in the year 1886, by

JOHN ANDERSON & Co.

In the Office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

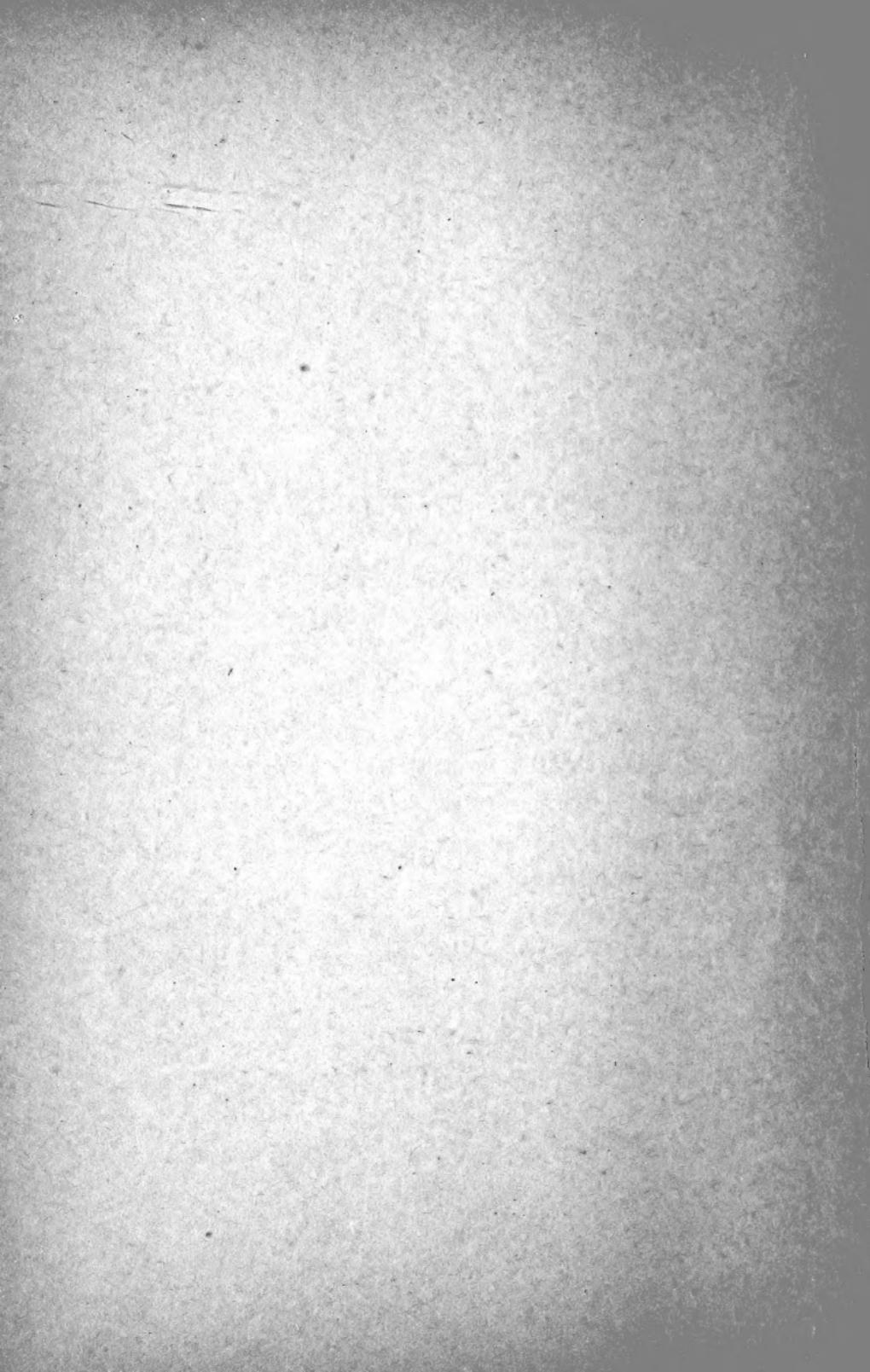
SP285
G18

Skandinavens
Bog- og Accidentstrykkeri.

Indbunden i
Skandinavens Bogbinderi.

Indholdsfortegnelse.

1.	Om Dressering	5
2.	At slaa Unghest omfuld	11
3.	At bræmje Hesten	12
4.	Om "blind" og virkelig Skoning	13
5.	Borttagelse af Hestens Uvaner	17
6.	Hestens Aldersbestemmelse	21
7.	Kjendetegn paa en god Hest (Arbejdshest)	23
8.	Fodring for "Traveling horses"	24
9.	Medicinske Føde	26
10.	Arabiske Condition powder	26
11.	"Thorley's" medicinske Føde	27
12.	Lidt om Hesteracer	29
13.	Middel mod træge Stallioner	30
14.	Middel mod Høppens Ulyst til Bedækning	31

Hestevennen.

I.

Om Dressering.

Araberen siger: "Sig mig hvorledes du dresserer din Unghest, og jeg skal fortælle hvad Slags Mand du er." Langt mere fremskredne Nationer end Araberne maa den Dag i Dag bøie sig for deres Domme med Hensyn til Unghestes Dressur, thi det forudsætter mere et medfødt Skarpblif end egentlig Bidenskab. Mange tror, at denne Sag er simpel nok, og derfor gjør de som Naboen gjør, eller de tilfældigvis har seet en Anden gjøre, uden at vide, at Unghestens Dressur er Grundfilden for dens senere mere eller mindre Brugbarhed.

Man maa erindre sig, at Dressuren er Unghestens egentlige Opdragelse eller dens egentlige Overgang fra vild til tam Tilstand. Ordsproget "Hvad du i Ungdommen nemmer, du ikke i Alderdommen glemmer"— er i lige Grad anvendeligt paa Hesten som Mennesket. En daarlig og uformuftig Dressur skaber et daarligt Dyr, medens, om denne er omhyggelig udført, der fremstaar et Dyr, der ved og vil hvad det skal gjøre og lade.

Et Ungdyr er underkastet Indflydelsen af visse Naturlove, som man ikke ustraffet tør gjøre Brud paa. Det har skarpt udviklede Sandser, der gjør, at det vil undersøge alt Nyt og Ubekjendt. Det er naturligt for det at spønde, naar det er blevet forskräcket eller det frygter Fortræd. Sjeldent i vild Tilstand sætter det asted i forskräcket Løb, førend det har undersøgt den Ting, der forskräckede det. I tam Tilstand, tøjlet i Menneskets Haand, faar det sjeldent Lov dertil. Prøver det at lade dette sit Instinkt komme tilsyn, faar det Hug og Slag, hvilket gjør det endnu ustyrsligere. Man bryder altsaa Lovene for Dyrrets Instinkt, og Følgen heraf er ofte, at saavel Mennesket som Dyrret er udsatte for Beskadigelse og Død.

Mange bruge ogsaa ofte Pidsken, naa Unghesten ufrivillig snubler eller gjør en ufrivillig "Jump," hvilket er baade dumt og grusomt. Den bør ikke faa Hug for Ting, som den ikke kan hjælpe, thi den er fintfølende nok til at byde Trods ligeoverfor den Slags Dressur. Intet Dyr er i højere Grad taknemmelig for venlig Tiltale end Unghesten, medens det utidige Brug af Pidsken først gjør den forskrämt og senere bidst og ond; thi den har en udpræget Frihedsfølelse, som ikke kan underkjendes.

En Ting af største Vigtighed under Dressuren er, at de Grimer og Bidstler, man bruger, maa være saa nøjagtig gjorte, at de ikke i mindste Maade beskadiger Dele af dens Hoved eller Mund. Mangen

Hest er ved Uforsigtighed hermed bleven ødelagt for Livet, idet den har faaet Uvaner, som senere hen vanskelig kunne borttages. Dels vil den da gjøre Modstand, naar Bidslet lægges paa, dels bider den eller søger at spøende med Forbenene. Grimerne maa gjøres af Læder, der ikke er meget tykt og hvis skarpe Kanter paa Undersiderne er skrabede, saa de har en rundagtig Form. Den maa ogsaa trykke jævnt paa alle Steder, og man vil bedst finde dette ud under Brugen, naar en Line er fæstet til samme og denne under Dyrets Omløben strammes. Den Jernring, som almindelig fæstes til saadanne Dressergrimer, ser man som oftest fæstet til Grimens Underside, ret under den midtre Del af Underkjæven. Der hør den ikke være, men fæstes i det Rundtørn af Grimen, der gaar rundt Dyrets Næse. Touget, som fæstes i den, vil da aldrig, som saa ofte sker, skade Dyrets Underlæbe, naar det løber i Cirkel og under Bendinger. Altcaa — Ringen maa fæstes paa Oversiden istedetfor paa Undersiden, men derfor kan man jo fæste en anden Ring paa Undersiden til Brug ved Opbindingen.

Det første Bidsel, man bruger, maa være et almindelig Sletbidsel (Carbit), omtrent $4\frac{1}{2}$ Tomme mellem Ringene. I Begyndelsen søger Dyret at befri sig fra dette, men ved vexelvis at tage det bort og lægge det paa, vil det snart finde sig tilrette heri. Bidslets Paalægning maa ske med største Varsomhed, saa at ikke Landfjødet beskadiges, thi ellers vil

nok Dyrrets Hukommelsesevne vanskeliggjøre en senere Bidsling, ja der kan endog opstaa farlige Benedersaar. Maar Unghesten ledes rundt efter Bidsel, maa der ikke trækkes sterk i dette, selv om den nøgter at gaa med, men hellere da lede den rundt en Stund og saa atten igjen prøve at lade den gaa forover og bagover.

Unghesten burde dresseres en Time daglig, først med at løbe i Ring og senere øve den i Gang og Vendinger. Maar den løber i Ring, hør den vexelvis løbe snart med, snart mod Solen, og maa det paasees, at den gjør Vendingen kvikt og smukt. Viser den sig gjenstridig, maa man, men lemfældigt, bruge Bidsken, saa at den faar Indtryk af, at den uden Spørgsmaal maa adlyde. Maar den saa skal hvile lidt, hør Dressøren falde den hen til sig og lade sin Haand hvile paa dens Ryg, og ellers kjærtegne den.

Man hør ogsaa saa snart som mulig give Unghesten et Navn, som den senere stedse maa høre. Dette maa ikke bruges iflæng, men stedse det samme. Det naturlige Gemht er højst forskjelligt hos de forskjellige Ungdyr, og det figer sig selv, at Dressuren maa rettes efter Gemhtstilstanden hos dette eller hint Dyr. Man hør som nævnt ikke bruge Bidsken i Ulide og ellers ikke bruge den sterkere end højst nødvendigt, men hos meget gjenstridige Dyr er man dog nødt til anvende den sterkere end hos andre med mildere Temperament. Man maa altid huske paa, at Bidsken ikke maa styres af personlig Brede,

men med Sindighed og med Bevidstheden om, at just nu skal den bruges og maa bruges.

De Ord, som almindelig bruges hertillands for Bendinger og Stopning, bør tidlig læres Unghesten, jo tidligere desto bedre. Men Ordene maa i Begeyndelsen ikke udtales skarpt, thi ellers kan Dyret let optage dem som havende en langt anden Bethydning, samt gjøre det frugtsomt. Unghesten lærer snart at forstaa de Meninger, der ligger i den menneskelige Stemme, og derfor bør de forskjellige Lyd være ens for denne eller hin Bethydning.

Naar man er kommet saa vidt i Dressuren, at man vil paalægge Seletøi, maa man stadig erindre, at dette maa ske med al mulig Forsigtighed. Mangen Hest er blevet bortfjæmt ved Uforsigtighed i denne Afdeling af Dressuren. Enkelte begynder da med en Gang at spænde alt Seletøi paa den, og naar da Dyret blir desperat over denne pludselige Indsnøring, skal Pidsten bøde paa det, men ofte forgjøves. Man bør aldrig lægge fuldt Seletøi paa Unghesten med en Gang, men kun Dele af samme. Naar den da har gjort sig fortrolig med hver enkelt Del, idet den ene Del lidt efter lidt føjes til den anden, er den tilslut blevet saa fortrolig med det Hele, at den ikke søger at skille sig af med det.

Ungheste, der er bestemte for Ridebrug, maa ikke paa en Gang paalægges Sadel. Det er bedst først at spænde en Buggjord om Hesten, og lade den

beholde samme, indtil man ser, at den er vant med den. Derefter paaspændes Sadelen, først løst, siden fastere og ledes derpaa rundt, indtil man ser, at Dyret ikke gjør synderlig af det. Man maa fremfor alt gaa forsiktig og taalmodig tilværks, fornemmelig gjælder dette Ponher, der ofte ved u forsiktig Dressur aldrig blir tro Ridehest.

Og saa er det under den første Sele- og Sadel-paalægning af yderste Vigtighed, at Dyret ikke saares; thi dette vil have skadelige Følger, idet Dyret faar Indtryk af at man vil det tillivs og skade det, i hvilket Tilfælde det betragter Dressøren som en Fjende. Man maa derfor ofte under Dressuren undersøge Sele- og Sadeltøjet, og se, om alle Dele trykker jevnt og falder naturligt. Skulde der være opstaaet Saar og Hudløshed paa et eller andet Sted, grundet paa daarlig tilpasset Sele- og Sadeltøj, maa følgende Middel anvendes:

Dry white lead.....	1 ounce
Tincture of myrrha.....	4 ounces
	mix.

Med dette paasmøres Stedet to Gange daglig, og det vil snart være lægt, men imidlertid maa Dressur ikke foretages.

Bed uformuftig Dressur ved Bidsel blir ofte Unghesten saaret i Mundvigerne, hvilket smærter den meget, og den kan ofte af den Grund blive desperat, saa at Dressuren maa indstilles for en Tid. Saa-

danne Saar er meget smertefulde. Er saadanne
 Saar opstaaede, maa man snarest mulig anvende:
 Lunar caustic 2 gr.
 Tincture of aloe 2 ounces
 mix.

Dette paasmøres 3 á 4 Gange daglig strax efter
 at den har spist og drukket.

II.

At slaa Ungheste omkuld.

Man ved, at det under visse Omstændigheder er
 nødvendigt at slaa Ungheste omkuld, men da det for
 den Nøvede ikke sjeldent er forbundet med Hare, skal
 jeg her paapege twende af de simpleste Maader.

En Maade er, at den kommer ned paa Knæerne
 først. I den Hensigt lægger man da en sterk Bug-
 gjord om den. Stiller man sig f. Ex. paa den højre
 Side af Hesten, tager man op det højre Forben,
 lægger dette i Bugt og overbinder det med et Stykke
 thyndt Toug. Om det venstre Forben, der endnu
 staar i sin Stilling, føistes den ene Ende af et
 Toug, som derpaa trædes gjennem Buggjorden og
 af Dressøren holdes i den anden Ende. Ved at
 give Dyret et Puf fremover, synker det strax i Knæ,
 og nok et Puf i Siden jaa er det nede. Man kan
 da sammenbinde alle fire Fødder, som man vil.

En anden Maade er at lade Dyret falde ned paa
 Bagenden først. Dette sker derved, at man tager et

tilstrækkelig langt Toug, danner en passende stor Løkke, og træder denne ind over Hestens Hoved, saa at den, naar den strækkes, hviler der, hvor Seleklavene ellers er. Begge Enden trædes nu mellem begge Forben bagover, og en Mand paa hver Side og med hver Ende i sin Haand, slaar nu et Kast af Touget rundt Knebet mellem Hoven og Kodeledet og trækker til. Samtidig hermed puffer en anden Mand Dyret bagover, og dette er snart i en siddende Stilling. Et Buf i Siden bringer det snart til Jorden, og man kan manøvrere med det efter Behag. Man kan fæste Enderne til en iforvejen rundt Dyret anbragt Buggjord.

III.

At bræmse Hesten.

Er en Hest ustyrlig enten under en Operation, ved Skoning, eller hvad andet man er nødt at foretage med den, maa man bræmse den. Hovedhensigten med Bræmsningen er at betage den en Del af Jølelsen, hvorfør man i Overlæben, der er Endepunktet for mange vidtsgrenede Nerver, anbringer denne Snøreindretning som faldes Bræmsen, dels ogsaa for bedre at manøvrere med den. Bræmsen kan laves paa følgende Maade:

Man tager et Stykke haardt Træ, omtrent en 16 Tommer langt, 2 Tommer tykt og 3 Tommer bredt. Træets halve Længde formes rundt som et

Skast, medens den anden Ende forsynes med to Huller, en halv Tomme i Gjennemsnit. Gjennem disse Huller stikkes begge Enden af et ca. 16 Tommer langt Tougstykke, der forsynes med Knuder. Herved opstaar en Økke, der maa være saa stor, at den med Lethed kan optage Hestens Overlæbe og enda levne noget tilovers at snurre rundt paa. Maar denne saaledes skal bruges, bringes Økken ind til Overlæben, der trækkes gjennem den og man snurrer rundt, indtil man har et fast Tag. Man maa dog vogte sig for ikke at saare Dyret, thi med en god Bræmse har man Kraft nok til fuldstændig at afvride en Hests Overlæbe. Erfaring vil dog lære den passende Kraft.

IV.

Om "blind" og virkelig Skoning.

Samtidig med at Unghesten dresseres i den almindelige Dressur, maa man ikke glemme ogsaa at opøve den i at taale at lade sig floes. Denne foreløbige Øvelse kalder man almindelig "blind" Skoning. Mange "Blacksmiths" her i Landet har vist nok dyre Erfaringer for, at "blind" Skoning enten ikke er blevet iagttaget med Ungdyret eller ogsaa øvet i en miserabel Retning, og hvor mange Forbandesser hagler ikke ned over saadanne Dyr, og hvor megen raa Medfart og hvor mange Pidskesslag maa de ikke døje, førend deres Fødder endelig er bleven jernbesslaede!

Blind Skoning bestaar i at man ofte løftter op Ung-
dyrets Fødder og holder dem i samme Stilling, som en
øvet Skoſmed vilde gjøre, vexelvis snart den ene, snart
den anden Fod. Dernæst at man med en Hammer
giver Hovens Underside lette Slag, i Harmoni med
virkelig Skoning. Ligeledes lade den vænnes til
Lyden af Tænger, samt Beskæring, fort sagt efterabe
alle de Greb og lade Dyret høre alle de Lyd, som al-
mindelig ledsager Skoningen. Naar da Dyret en-
gang bringes til Smeden, saa er det ikke ubekjendt
med, hvad som forestaaer det. Derimod vil en Ung-
hest, der ikke har denne forudgaaende Øvelse, under
Skoningen tidt blive desperat, den fjælver og krym-
per sig og vil ikke lade sig tale tilrette.

Virkelig Skoning

udføres som nævnt almindelig hertillands af Sme-
dene, men det maa med fuld Grund paastaaes, at
ganske faa af dem forstaar denne vigtige Ting, eller
har Ide om, hvilken kunstig sammensat Maskine en
Hestes Hov er. Dersor burde enhver Farmer selv
forstaa sig paa den bedste Maade at ſlo en Hest paa
og selv kommandere Smeden; thi man maa lægge
Mærke til, at uhyndige Smede ofte fuldstændig har
ødelagt Heste, der er bleven besværede af Hovsyg-
domme, og andre Tilfælde, som udelukkende maa
hensøres paa Smeden. Mange Farmers tage ofte
den første den bedste Smed, blot fordi han er billigst,
men jeg ſkulde have Lyft at raabe det højt fra den

ene Stat til den anden, at Farmeren udelukkende burde søge duelige Folk, om det end kostede det dobbelte af, hvad en billig, men daarlig Hesteskoer forlanger. Jeg har seet en hel Del Heste, som har Smeden at tække for sine Bensygdomme, og hvilke Tab afstedkommer ikke dette for Farmeren!

En Del Hesteskoere bruger den sørgelige Skif at lægge Skoen mere eller mindre varm under Hesten, for at den skal passe bedre og saaledes bøde paa deres daarlig tilpassede Beskjæring. Dette maa aldrig tillades; thi derved udsættes Hoven for en pludselig Varme, der udvider den, og derved opstaar Sprækker, som vanskelig kan gjøres noget med. Naar da Hoven blir kold, trækker den sig sammen og Skoen blir bragt ud af Stilling igjen paa Grund af den skadelige Forholdsregel at opvarme Skoen. Det er saaledes i dobbelt Forstand skadeligt at ophede Skoen før Paalægningen.

En anden overmaade skadelig Ting foretager mange Smede sig under Beskjæringen, idet de virker af de saakaldte elastiske Ballepuder, der danner Hovens bagerste Del. De elastiske Ballepuder (frogs) er bestemte til at understøtte den paa Benene faldende Legemsvægt, samt give Dyret en let og elastisk Gang. Mange Smede tager fat paa at virke af disse, derved udrinder den oljeagtige Substans, de tørrer op og taber sin Elasticitet og der opstaar talrige Sprækker, i hvilke Sand og Muld samler sig, og gjør det endnu værre. Her burde Farmeren

selv træde til og med Sagkundskab forbyde Smeden at ødelægge hans Hest. Naturen sørger altid for selv at holde de elastiske Ballepuder i den nødvendige Størrelse, saa at ingen Smed her behøver at træde hjælpende til ligeoverfor Naturen.

Ogsaa en anden Ting ligesaa skadelig i Længden, ser man mange Hesteskoere gjøre. Den bestaar nemlig deri, at de bruger Filen paa Hovens Yderside, f. Ex. under Sømflinkingerne og andre Steder. Følgen heraf er, at Hovvæggens Styrke forringes og Hornfibrenes indbrydes Forbindelse ophæves. I Længden svækkes Hoven heraf, og dels voxer den sig til en uformelig Klump. At selve Hovsaalen raspes, kan til Nød og med Forsigtighed gaa an, men andre Steder ikke.

Men Hensyn til Skoning af Ungheste er det særlig nødvendigt at finde en god Hesteskoer. Det maa være en Mand, som ved hvilken Retning Sømmene tager. En Søm, slaaet paa urette Sted, saa at den saarer Hesten, kan spolere den for hele dens øvrige Liv i Retning af at lade sig slo, og ofte kan et Sømstik foraarsage farlige Hovsygdomme, under ugunstige Omstændigheder endog med uhelbredelig Virkning.

Man bør heller ikke være blind for, hvilke Tvangsmidler en Skosmed bruger ligeoverfor en Hest, der er utsaamlig under Skoningen. Det kan let hørende, og har høndt, at der bruges Midler, der foraarsager stor Skade, eller gjør at Hesten blir

værre og værre at sko for hver Gang. Er man endelig nødt til at bruge Tvangsmidler, maa disse ialfald være afspassede saaledes, at Hesten ikke faar senere Lidelser af dem. Bræmsen er ofte et godt Middel mod Heste, der er slemme at sko, men for-slaar heller ikke denne, da er det bedst at slaa dem omkuld, da dette er langt bedre end haade de saafaldte "Skostalde" og Opheisning, da Hesten ved begge de sidste let kan skade enten sig selv eller Skoeren.

V.

Borttagelse af Hestens Uvaner.

De fleste af en Hests mulige Uvaner maa til-skrides en daarlig Dressur, og kun enkeltvis kan man paapege saadanne, som er en Følge af det naturlige Temperament. Jeg skal derfor i Nedenstaende ansøre nogle af de hyppigst forekommende Uvaner, samt de bedste Midler mod samme.

1.

Hestens Spønder.

Dette er saavel en slem som farlig Ubane. Mange er de, som er døde af et Spønd fra en Hest eller i heldigste Fald har faaet en bruffen Arm eller Fod. Det er derfor nødvendigt at ty til Forebyg-gelsesmidler, som kan beskytte mod Beskadigelser af den Art. Har man en saadan Hest, bør man, naar

den staar paa Stalden eller ogsaa er ude, føste en Linne til hver af Ringene i Bidslet, lade Linerne løbe mellem Forbenene og føste dem paa det almindelige Sted mellem Hoven og Kødeledet paa Bagbenene. Har man ikke Bidsel til at føste Linerne, Under i, gjør man en Løkke, som gaar rundt Underkjæven, eller man fester Linerne bagtil paa samme Maade. Naar nu Hesten gjør et Spænd, giver det et ganske smertefuld Ryt i dens Kjæver — noget, den ikke snart glemmer. Man kan ogsaa om man vil, føste to Kjættingender fra Krybben og binde Underne af disse i Bagfødderne. Man kan ogsaa lade dem gaa løse i en Binge en Stund, og flere vil allerede for længere Tid have glemt at spænde, naar de atter bindes op igen. Andre bruge ogsaa at føste Fernkugler til Benene, og det skal ogsaa hjælpe ialfald for en Tid. At slaa en Hest, der spænder, vil sjeldent nytte noget.

2.

At tøje i Baandet.

Mange Heste har den Uvane at slide og tøje i Baandet, hvormed de bindes, og Følgen er ofte at de sprænger Holteren og kommer løs. Dette er ubehageligt i mange Henseender, især hvis det gjelder Stallioner, som i løs Tilstand kan affstedkomme Ulhukker, ligeledes ogsaa for andre Heste. For saadanne maa man, saasnart de er sat paa Stalden, tage et Toug, hvis Bugt trædes under Hestens Hale.

Derefter lader man Enderne gaa forover og gjør en Knude midt paa Ryggen af Dyret, strækker dem derpaa videre nedad og lader dem løbe frem mellem Forbenene og fæster dem derpaa i Krybben. Ved at gjentage dette nogle Gange, vil Hesten snart mærke, at det er bedst for den selv at afholde sig fra denne Uvane. Her er ogsaa en anden Maade, som er temmelig radikal og den er vel værdt at prøve for slemme "halter pullers."

Enden af Baandet fæstes ikke i Krybben, men drages ud gjemnem et Hul i denne paa Bag siden og om nødvendig ligepaa Ydersiden af Bordklædningen. Holteren maa derfor være lang. I Enden af samme fæstes nu en nogenlunde tung Sten, der lægges op paa et Stillads. Naar nu Hesten begynder at tøje bagud, dumper Stenen ned, og Hesten blir trukken med adskillig Hastighed til Krybben, hvor den faar en ganske uventet Næsedask, og Hovedet lige an i Krybben, hvor den maa blive staaende. Dette Middel vil hjælpe i ganske kort Tid, et eneste Forsøg er som oftest nok.

3.

Slaar med Horfødderne.

Denne slemme Vane har mange Heste og er under visse Omstændigheder ligesaa farligt, som et Spænd af Bagfødderne. En anden slem Omstændighed er det ogsaa med Hensyn til denne Uvane, idet Dyret, hvis det staar i Stalden, let kan række

Bjælkerne og erholde farlige Beskadigelser, der iblandt Nakkefistel, der tidt opstaar paa den Maade. Man maa da først lægge en Buggjord rundt Dyret. Bugten af et Toug fæstes nu i denne og hver af Enderne fæstes stramt til hvert af Forbenene paa det almindelige Sted. Om Dyret nu gjør Forsøg paa at springe op med Forbenene, kan det ingensteds komme, og ved at holde paa med denne Kunst en fort Tid, vil det snart indse, at Menneskets Kløgt ogsaa kan seire over Dyrets Instinkt, hvor fint det end er.

4.

S t ø d i g e H e s t e .

De Fleste har vel haft Anledning til at se stødige Heste (balky horses) og ved, hvor kjedeligt det er at arbejde med saadanne. Ogsaa denne Uvane er en Feil ved Dressuren, og kun i de sjeldneste Tilfælde kan den tilskrives andre Uarsager. Der har været anvendt mange Midler mod den, men oftest uden Nytte og i intet Tilfælde har Bidskens Afmagt vist sig større end i dette.

Naar en saadan Hest er forspændt en Vogn, og den pludselig stopper op, kan man smukt lade Bidffen hvile, springe af og spænde Hesten fra Vognen. Nu holder man den i Holteren og lader den løbe rundt, stadig følgende selv og saa hurtigt som muligt, og helst med den ene Haand holdende Hestens Hale. Bedst er det at lade Kundkredsen være saa lidt som

muligt. Dette bringer Hesten til at glemme sin Tilbøjelighed, saa at den, naar den atter forspændes, vil gaa temmelig raskt afsted.

Man kan ogsaa prøve en anden Maade. Har man "powdered ginger" hos sig, kan man, saa snart Hesten stopper op, strø en Del i Munden paa den, og den vil i de fleste Tilfælde se at komme afsted saa hurtig, den kan. Naar dette gjentages, vil den allerede, naar den ser Forberedelsene, tage afsted.

VI.

Hestens Aldersbestemmelse.

1.

Naar man skal bedømme en Hests Alder, maa dette, hvis man ellers ikke ved det, ske efter visse ydre Kjendetegn. Det vigtigste af disse er Tænderne, og i de fleste Tilfælde vil ogsaa disse holde Stik som Gradmaaler for Bedømmelsen. Lidt Afsigeler kan der dog være, alt beroende paa, hvad Foder de har tæret og den mere eller mindre gode Struktur af Tænderne.

En Hest har 40 Tænder, nemlig 24 Tæksler, 4 Hjørnetænder og 12 Fortænder. Mellem 2- og 3-Aarsalderen skifter Unghesten 4 Fortænder, 2 i Overkjæven og 2 i Underkjæven. Naar den er 3 Aar gammel, er 2 andre skiftede, en paa hver Side af de forrige. Den har nu 8 Føltænder og 8 Heste-

tænder. Naar den er 4 Aar gammel skiftes atter 4 Tænder. Naar den er 5 Aar gammel, skifter den de igjenværende Føltænder, oftest fire, medens Hjørnetænderne viser sig, og er i 6=Aarsalderen fuldt fremkomne. Fra denne Alder er det, at man begynder at bedømme dens Alder efter Tændernes Udspringende. Æ alle Fortænder er der nu en Hule, som kaldes Bønnehulen. Æ 7=Aarsalderen er Bønnehulen udslidt i Underkjævens 2 Midttænder (Fortænder). Æ 8=Aarsalderen er den udslidt i de 2 paa hver Side af disse. Æ 9=Aarsalderen er den udslidt i begge de yderste Fortænder i Underkjæven, og har en ganske plan Overflade. Æ 10=Aarsalderen er Bønnehulen udslidt i Overkjævens midterste Fortænder. Æ 11=Aarsalderen er den udslidt paa en paa hver Side af disse. Æ 12=Aarsalderen er de twende yderste Fortænders Bønnehule udslidt og samtlige Fortænders Plan er slet. Her ender den sikre Bedømmelse efter Tændernes Slitage.

2.

Efter Djelaagets Rynker,

det nederste nemlig, og ved det øverste Hjørne, tæller man siden Alderen, naar Hesten er 12 Aar. Æ denne Alder har nemlig Hesten almindelig 3 smaa Rynker. For hvert Aar over 12 danner der sig en Rynke, altsaa—er den 13 Aar skal der være 4 Rynker, 14 Aar 5 Rynker, og saa videre.

Det siger sig selv, at der tildels kan være lidt Afvigelser, men disse ere dog sjeldent større, end at man kan komme Sandheden temmelig nær.

VII.

Kjendetegn paa en god Hest (Arbejdshest).

Med alle andre Heste, undtagen Arbejdshesten, kan man være uenige om, hvilke Kjendetegn, der karakteriserer en god Hest, men som nævnt, ligeoverfor Arbejdshesten kan der kun være en Mening indenfor et vist Omraade med samme Lokaliteter.

En Arbejdshest bør være af Middelstørrelse, hellere under end over. Mulen bør være bred, med store Næsebor, der maa være vidt ifra hinanden. Hovedet bør være bredt oven til og have korrekte Begrændsninger. Panden maa være stor, Øjnene store, intelligente og klare, samt have et fromt Blik. Ørene bør ikke være for lange og maa staa ret op. Halsen bør ikke være lang, men bred og løbe jevnt og sikkert over i Brystet og Skuldrene. Brystet maa være bredt og højt med kraftigt udviklede Muskler. Ryggen maa være ret, ikke hængende, heller ikke krummet, og Senerne, der løber langs begge dens Sider, maa være kraftige og smukke. Bugen maa ikke være hængende, heller ikke opkneben, men afrundet med fint hvælvede Ribben. Krydset maa være

bredt og kraftigt udviklet, dets bagerste Del beskrivende en fyldig, svagt hvælvet Firkant. Bagbenene maa være rette og lige, ikke stillede for langt forover og heller ikke med Høserne for nær ind til hinanden, ligeledes maa de være tørre, med rummelige Sene-kapsler, og gode velformede Lede. Forbenene bør være rette og vilstillede, ikke højende sig ind til hinanden og heller ikke være stillede for vidt fra hinanden. Hovene bør være af Middelstørrelse, ikke tynde og flade, men vel fyldte og høje. Haarbedækningen bør være fort, tæt og glindsende, ikke lang, glandsløs og sammentasset. Den hele Legemsform i almindelighed bør være mere fort end langagtig, mere lav end høj. Muskelsystemet maa give Indtrykket af Kraft og Seighed. Saaledes bør en god Arbejdshest være.

VIII.

Fodring for "Traveling Horses."

Her i Landet er det meget almindeligt at foretage længere Rejser tilvogns, snart i denne snart i hin Retning. Til disse Rejser benyttes almindelighed ikke Heste, der er vante med dette, men paa faa Undtagelser nær, som oftest Farmerhest. Faa har vel Ide om, hvor mange Heste, der aarligaars ødelægges ved Traveling, og endnu førre, hvorfra den virkelige Aarsag skriver sig. Man maa nemlig mærke, at Æjørsel Dag ud og Dag ind henad en haard Vei er

ganske anderledes end som at arbejde i Ageren uden de mindste Uregelmæssigheder. Naar man foretager Rejser tilvogns, det være sig i den Hensigt at se efter Land eller i andre Djemed, maa man stedse have Opmærksomheden fæstet paa Hestene. Den almindelige Feil er, at man giver dem for ofte og formegent Mlad og Drikke, samt ikke under dem nok Hvile til Foderets gjennemgaaende Fordøjelse. Følgen heraf er ofte, at Hestene vil slide af Overfyldning og Bindfolik, hvilket er meget smertefuld for dem og forsinker Rejsen, idet de samtidig maa bære paa en unødvendig forøget Vægt. Om Aftenerne, naar man stopper op, er Tiden til at give Hestene rigeligt Foder. De vil da Matten over faa god Anledning til at fordøje Foderet, og om Morgen'en gives de ganske lidet. Om Morgenerne bør man altid beghynde Rejsen imag og hellere øge paa senere. Det er ogsaa af Vigtighed at beskytte dem mod at blive saarbenede. Derfor bør Hestene, før Rejsen tiltrædes, forsynes med lette Sko. Ligeledes maa Seletøjet om muligt være nyt og ialfald i god Stand. Er Bejene meget sølede, maa Hestenes Ben vadskes hver Aften, naar der "campes" op, for at beskytte dem mod "scratches." Kraftfoderet maa under Rejsen alene bestaa af Havre, samt fort Hø. Er Bejene tunge og Bejret varmt, bør Høet fugtes førend det gives Hestene. Gode Heste bør tilbagelegge 20 á 25 Mil, førend det tillades dem at spise, dog maa de vandes oftere.

IX.

Medicinsk Føde.

Under visse Omstændigheder er det nødvendigt sammen med Foderet at give Heste Midler, som gjør, at de i fuldeste Maal kan tilgodegjøre sig de almindelige Foderstoffe og derved give dem større Kraft og et bedre Udseende. Den medicinske Føde giver et rigeligere Blod, en større Modstand mod Kuldens Indvirkninger og giver dem et ypperligt Udseende for Salg, ligesom den ialmindelighed beforderer en højere Livskraft i det Hele taget.

Et af de bedste medicinske Fødeemner maa have følgende Sammensætning:

Ground linseed cakes.....	50	lbs.
Indian meal	10	"
Sulphurate of antimony.....	2	"
Ground ginger	2	"
Saltpeter.....	1½	"
Sulphur, powdered.....	2	"
mix.		

Man kan begynde at indgive nogle Spiseskeer daglig, senere øges Portionen lidt efter hvert til otte á ti Skeer.

X.

Arabisk "Condition Powder."

Dette Stof har i lang Tid staet i høj Anseelse og bruges endnu meget saavel her i Landet som i

England, og da det ogsaa hos Araberne staar højt, figer det sig selv, at det er en Sammenfæstning som nok er værd at forsøge. Under Brugen af al medicinske Føde maa det dog erindres, at den ikke maa bruges vedholdende, men med visse Mellemrum, thi ellers blir det dyriske Legeme saa vant til det, at det vedholdende maa bruges, hvilket vil falde dyrt. Det arabiske "condition powder" er sammensat af følgende Stoffe i følgende Forhold:

Ground ginger	1 lb.
Sulphurate of antimony	1 "
Powdered sulphur	1 "
Saltpeter	1 "
Root of calamus	1 "
mix.	

Heraf gives, blandet i andet Kraftfoder, et Par toppede Spisesteer om Dagen til hver Hest.

XI.

Thorley's medicinske Føde.

Denne Sort medicinske Føde er mest berømt af alle og overtræffer viistnok de fleste senere brugte. Den er i lige Grad anbefalelsesværdig saavel for Heste som for Fedekvæg, naar det gjælder om i fort Tid at give dem et godt og sundt Huld. Sikkert er det, at hvor man har sparsom Adgang til almindelige Fedningsstoffe, kan dette bruges med stor For-

del, og enhver, som bruger det, vil sande, at det besidder ypperlige, fedende Egenskaber, idet Fordøjelsen stjærpes til at gjøre sin Pligt, ligesom alt, der betinger en sund og hurtig Fedning, er tilstede i dette Middel. Det beforder ogsaa en god Hud-uddunstning, fremmer Galdeaffondringen og skaffer en livlig Rørelse i alle Legemets Dele.

Vis man tillave en Del paa en Gang, hvilket er bedst, laves det i følgende Forhold:

Indian meal.....	900 lbs.
Ground locust beans.....	600 "
Ground linseed cakes.....	300 "
Powdered turmeric.....	40 "
Powdered sulphur	40 "
Saltpeter.....	20 "
Licorice	27 "
Ginger	3 "
Anise seed.....	4 "
Gentian.....	10 "
Cream of tartar.....	2 "
Black antimony.....	6 "
Common salt.....	30 "
Peruvian bark.....	4 "
Fenugreek	22 "

mix.

Hvis man ikke ønsker at tillave saa meget paa en Gang som her anført, kan man f. Ex. blot tillave

det halve eller en fjerdedels Kvantum, men man maa ikke forykle Mængdeforholdet af hvert Stof.

Hvert Dyr kan indgives 1 Pd. af dette daglig eller senere mere, om man ønsker.

XII.

Lidt om Hesteracer.

I vore Dages uendelige Virvar med Hensyn til de utallige Frembringelser af Hesteracer, Arter og Afarter, paatrænger dette Spørgsmaal sig Farmeren: "Hvilken Race er den tjenligste paa Farmen?" Man kan egentlig inddele de mest gjængse Farmerhest i Nordvesten i to Hovedracer, nemlig Normanracen og Clydesdaleracen, der findes mere eller mindre opblandede. Normanracen er af fransk Oprindelse, medens Clydesdaleracen er af skotsk engelsk. Naar her er Tale om, hvilken af disse to Racer, der er tjenligst for Farmeren, da bør Clydesdaleracen ubetinget foretrækkes; thi den tilfredsstiller almindelighed baade hvad Legemsform og øvrige Egenskaber angaaer alle rimelige Fordringer, og—hvad som bedst er—den har ikke saa udprægede Aulæg til Sygdomme som Normanhestene. Normanracen kjendes paa sin større Legemsbygning, graaspættet af Farve, med høje Ben og langagtige Figur. Clydesdalerne er almindelig brune af Farve, mindre og raskere i sine Bevægelser og godt

muskelsatte. De er almindelig lettere at arbejde med, mere udholdende og mere letfodrede. De bør derfor altid foretrækkes, og sikkert er det, Normancacen ikke har været tjenlig for Nordvestens Farmerstand, hvorfor den bør placeres der, hvor den med mere Ret hører hjemme, men ikke paa Farmen; thi der trænges Heste, som kan udføre det mest mulige Arbejde i kortest mulig Tid. Erfaring har ogsaa vist, at Clydesdalerne har langt mere Modstands-
kraft baade ligeoverfor lokale og fjernere Sygdomme, og alene dette burde være nok til at foretrække dem. Sagen er, at Importørerne mindst har taget Hensyn til Farmerens Tarv, men mere til sin egen, derfor bør Farmeren selv tage sig tilrette og ikke lade sig paatvinge andet, end hvad Erfaring viser er det bedste.

XIII.

Middel mod træge Stallioner.

Saavel Farmere som andre, der har haft med Stallioner at bestille, vil have haft Erfaring for, at der er stor Forskjel paa deres Temperament, og endog en og samme Hest optræder ofte paa en højst forskjellig Maade, hvad denne Ting anbelanger. Uarsagerne hertil er mangfoldige, og det er ikke altid saa lige til at sige, hvori Hjelen egentlig stikker, nok er det, at Dyret nægter at gjøre sin Pligt.

Denne Omstændighed er ofte højest ubehagelig, og skaffer titd Gjeren Uergeligheder og Bryderi. Men — her gjelder ikke om at udfinde Aarsagen, men kun ved Kunstens Hjælp at bibringe Dyret, hvad dets Natur ikke vil gjøre. Det gjelder nemlig om at bringe Dyret op i en Art af Nervespændthed, og dette opnaaes ved følgende Middel: Man tager en Linnedklud omrent saa bred, som Afstanden mellem Ringene i Bidslet. Længden kan være 3 á 4 Tommer. Denne Linnedklud fugtes med Vand og vrides, hvorpaa den lægges paa et Bræt, og forsigtig drysser man nu saa jevnt som muligt over den $\frac{1}{4}$ Dr. af hvid Arsenik. Kluden rulles nu rundt Biddet i Bidslet mellem begge Ringe, og Bidslet paalægges Hesten. Inden fort Tid vil man se, at Hesten er saa livlig, som man ønsker den. Naar det er fuldbyrdet, tages Bidslet af, og Kluden bør ødelægges.

XIV.

Middel mod Hoppens Ulyst til Vedækning.

Ofte er det samme Tilfælde med Hoppen som med Stallionen, at den nægter at opfyldে sin Pligt. Herved gaar ofte Farmeren glip af en Fordel, som han egentlig burde have. Aarsagerne til denne respektstridige Opsørsel mod Naturens

Bud, kan være mange og tidt vanskelige at paavise, saasnart det går udenfor virkelig Ufrugtbarhed. Ogsaa i dette Tilfælde kan man som oftest med Held tage Kunsten tilhjælp. Indgiv Hoppen omtrent $\frac{1}{2}$ —1 Time, førend den haves til Stallionen, følgende Middel, indblandet i to Haandfulde " bran ":

Tincture of cantherides	15 drops.
Oil of " juniperus ".....	10 "
mix.	

Indgives paa en Gang.

LIBRARY OF CONGRESS

0 002 852 942 9

Skandinavens

anbefaler sit righoldige Lager af

Norske og danske Bøger,

Stereoscopbilleder

af norske Landskaber og Øhre samst

— fotografier —

af berømte norske og danske Mænd.

Særlig Ópmærkhed henledes paa vort eget Forlag af
gode og billige Bøger, passende for Læseforeninger.

Katalog sendes frit. ** I Partier høieste Rabat.

Skandinavens Boghandel,

183, 185 & 187 North Peoria Street, Chicago, Ill.

Skandinavens Bogbinderi

udfører Bindbinding af Bøger og Alt til Faget henhørende
godt, smukt og billigt.